

УДК: 811.112.2.

10.33514/1694-7851-2025-4/2-299-306

Масалиева Н.У.

ага окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

13-nazi@mail.ru**Мамбетова Р.Р.**

ага окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

rozalimam@mail.ru**Садыкова К.**

ага окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

60-kama@mail.ru

ЖУМШАК КӨНДҮМДӨРДҮ КАЛЫПТАНДЫРУУНУН МЕТОДДОРУ ЖАНА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Аннотация. Макала ЖОЖдогу студенттердин окуу процессинде ийкемдүү көндүмдөрүн өнүктүрүү маселелерине арналган. Ийкемдүү көндүмдөргө көңүл буруунун себеби – учурда дүйнө жүзүндөгү билим берүү системалары өзгөрүүлөргө дуушар болуп жаткандыгында. Дүйнөлүк педагогикалык коомчулук жумуш берүүчүлөр тарабынан талап кылынган жумшак көндүмдөрдү жогорку окуу жайлардын студенттеринде өнүктүрүүнүн зарылдыгын аңдап түшүндү. Бул көндүмдөрдү калыптандырууда белгилүү педагогикалык технологияларды колдонгон окутуучулардын ролу чоң. Алар студенттердин жумшак көндүмдөрүн өнүктүрүүгө көмөк көрсөтөт. Адистер тарабынан иштелип чыккан жумшак көндүмдөр жогорку суроо-талаптын негизинде аныкталат. Иш берүүчүлөр бүтүрүүчүлөрдүн жогорку кесипкөйлүгүнө басым жасашат, ошондой эле алардын адамдар менен өз ара мамилелерине жана өз ишинде оң натыйжаларга жетишүү аракетине, жөндөмдүүлүгүнө көңүл бурушат. ЖОЖдун студенттеринин ийгиликтүү кесиптик карьерасын камсыз кылууда аларда жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү маанилүү болуп саналат. Жогорку окуу жайларда студенттердин арасында жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүүдө кыргыз тили сабагынын мүмкүнчүлүгү каралат. Кыргыз тилин окутууда катуу көндүмдөрдү үйрөтүү аркылуу жумшак көндүмдөрдү кыйыр түрдө өнүктүрүү мүмкүнчүлүгүнө баа берилет. Жумшак көндүмдөрдүн жалпы кабыл алынган классификациялары анализге алынат. Студенттердин кыргыз тилин үйрөнүү процессинде жумшак (ийкемдүү) көндүмдөрдү өнүктүрүүгө багытталган натыйжалуу ыкмаларды жана технологияларды иштеп чыгуусун иштин практикалык баалуулугу катары белгилөөгө болот.

Негизги сөздөр: жумшак көндүмдөр, катуу көндүмдөр, студенттер, университет, кыргыз тили, инсан аралык мамилелер, компетенциялар, коммуникация.

Масалиева Н.У.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева
г. Бишкек

13-nazi@mail.ru

Мамбетова Р.Р.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева
г. Бишкек

rozalimam@mail.ru

Садыкова К.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева
г. Бишкек

60-kama@mail.ru

МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ МЯГКИХ НАВЫКОВ

Аннотация. Статья посвящена вопросам развития гибких навыков у студентов в процессе их обучения. Основной акцент на гибких навыках сделан в связи с изменениями, происходящими в системе образования по всему миру. Международное педагогическое сообщество осознало необходимость развивать у студентов вузов мягкие навыки, требуемые работодателями. Важную роль в формировании этих навыков играет использование определённых педагогических технологий преподавателями, которые помогают студентам развивать мягкие навыки.

Мягкие навыки, разработанные экспертами, определяются на основе высокого спроса на них. Работодатели обращают внимание не только на высокую профессиональную квалификацию выпускников, но и на их умения в межличностных отношениях, стремление достигать положительных результатов в своей деятельности и общие навыки. Развитие мягких навыков у студентов вузов играет важную роль в обеспечении их успешной профессиональной карьеры.

В контексте вузов рассматривается возможность развития мягких навыков через преподавание кыргызского языка. Оценивается возможность косвенного развития мягких навыков через обучение твёрдым навыкам в процессе преподавания кыргызского языка. Анализируются общепринятые классификации мягких навыков. Разработка эффективных методов и технологий для развития гибких (адаптивных) навыков у студентов в процессе изучения кыргызского языка является важным аспектом практической ценности работы.

Ключевые слова: мягкие навыки, жесткие навыки, студенты, университет, кыргызский язык, межличностное взаимодействие, компетенции, коммуникация.

N.U. Masalieva

Senior Lecturer

Kyrgyz State University named after I. Arbaev
Bishkek c.

13-nazi@mail.ru

R.R. Mambetova

Senior Lecturer
Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek c.
rozalimam@mail.ru

K. Sadykova
Senior Lecturer
Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek c.
60-kama@mail.ru

METHODS AND TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING SOFT SKILLS

Abstract. The article is dedicated to the issues of developing soft skills in students during their educational process. The main focus on soft skills is due to the changes occurring in the education system worldwide. The international pedagogical community has recognized the need to develop soft skills in university students, as required by employers. An important role in shaping these skills is played by the use of specific pedagogical technologies by teachers, which help students develop soft skills.

Soft skills, developed by experts, are defined based on the high demand for them. Employers focus not only on the high professional qualifications of graduates but also on their interpersonal skills, their willingness to achieve positive results in their work, and their overall competencies. The development of soft skills in university students plays a significant role in ensuring their successful professional careers.

In the context of higher education institutions, the possibility of developing soft skills through the teaching of the Kyrgyz language is considered. The potential for indirect development of soft skills through the teaching of hard skills in the process of Kyrgyz language education is assessed. Accepted classifications of soft skills are analyzed. The development of effective methods and technologies for fostering adaptive (soft) skills in students during the process of learning the Kyrgyz language is an important aspect of the practical value of the work.

Keywords: soft skills, hard skills, soft skills, students, university, Kyrgyz language, interpersonal interaction, competencies, communication.

Киришүү. Заманбап коомдун тез өнүгүшү учурда жаңы технологияларды иштеп чыгууну талап кылат, келечектеги педагогдун жаңы имиджин калыптандырууга өбөлгө түзгөн окутуу технологияларын, жаңыны ыкчам өздөштүргөн кесиптик сапаттарга ээ болгон педагогдорго муктаж. Бүгүнкү күндө билим берүү тармагы мобилдүү ой жүгүрткөн, чыгармачыл, баарлашууга жөндөмдүү, командада иштей билген, кесиптик жактан өмүр бою дайыма өзүн-өзү өркүндөтүүгө умтулган сыяктуу сапаттарга ээ болгон адистердин зарылдыгын белгилеп келет. Маалыматтык каныккан чөйрөдө өсүп келе жаткан муунду окутуу, тарбиялоо жана өнүктүрүү үчүн билим берүү системасын өзгөртүү, анын ичинде адистен бир катар атаандаштык жөндөмдүүлүгүнө ээ болууну талап кылат, алар теориялык билимдердин жыйындысы менен аныкталбайт, бирок келечектеги адистин тез өзгөрүп турган заманбап шарттарга оңой ылайыкташууга, ошондой эле көйгөйлөргө стандарттык эмес, чыгармачыл чечимдерди табууга мүмкүндүк бере турган сапаттарын чагылдырат. Мындай өзгөчөлүктөр, эл аралык педагогиканын терминологиясында – "жумшак көндүмдөр" – же

ийкемдүү көндүмдөр деп аталат. Биздин макаладагы «жумшак көндүмдөр» түшүнүгү адистин жеке сапаттары катары түшүнүлөт. Учурда ийкемдүү көндүмдөрдү өнүктүрүүгө арналган көп түрдүү изилдөөлөр бар. Айрыкча көрүнүктүү өкүлдөрү катары Алар: В.В. Гузеева, М.В.Кларина, В.М.Жураковская, Л.В.Загрекова, Слостенина В.А. Г.К. Селевко, А.А.Миролубовду көрсөтүүгө болот. Бул макалада студенттердин ийкемдүү көндүмдөрүн өнүктүрүү үчүн кыргыз тили сабактарында заманбап педагогикалык технологиялардын ыкмаларын колдонуунун методикалык максатка ылайыктуулугун жана эффективдүүлүгүн иштеп чыгуу жана сүрөттөө аракети жасалат. «Жумшак (ийкемдүү) көндүмдөр» түшүнүгү ХХI кылымдын башында кеңири колдонула баштаган адистин өндүрүмдүүлүгүн жогорулатууга жана жумуш ордунда натыйжалуу өз ара аракеттенүүгө мүмкүндүк бере турган жеке өзгөчөлүктөрүн сүрөттөөгө багытталган. Демек, «hard skills» (англ. «катуу көндүмдөр») – бул адистештирилген ишмердүүлүккө байланыштуу кесиптик көндүмдөр менен жөндөмдөрдүн жыйындысы. Мындай көндүмдөр жумушка орношууда милдеттүү талаптарга кирет ошондой эле кызматтык нускамаларда көрсөтүлөт. «Soft skills» (англ. «ийкемдүү көндүмдөр») ишмердүүлүктүн конкреттүү түрү менен эмес, адамдар менен эффективдүү өз ара аракеттенүүдөгү үчүн коммуникациялар менен байланыштуу. Жумшак көндүмдөр кесипке ээ болуу менен түздөн-түз байланыштуу, анткени коммуникациялык көндүмдөрү жана социалдык өз ара аракеттенүү көндүмдөрү негизги болуп эсептелет. Soft skills окутууну өнүктүрүү жана интеграциялоо көйгөйү чет өлкөдө, өзгөчө Европада жана АКШда [1], жогорку билим берүү деңгээлинде гана эмес, мектепте да активдүү изилденүүдө. Жумшак көндүмдөрдү калыптандыруу үчүн башка дидактикалык материалдар, эң башкысы, жаңы көйгөйлөргө негизделген жана чыгармачыл окутуу технологияларын колдонуу зарыл. Бул иштин максаты – «жумшак көндүмдөр» түшүнүгүн тактоо, заманбап адистин универсалдуу көндүмдөрүнүн компоненттик курамын талдоо, ошондой эле студенттердин soft skills калыптандыруу максатында методдорун жана технологияларын аныктоо. "Жумшак көндүмдөр" түшүнүгүн талдоо АКШдагы Гарвард университетинин профессору Маргарет Эндрюстун пикири боюнча, "бүтүрүүчүлөр кайсы өлкөдө, тармакта же ишмердик тармагында иштей турганына карабастан, лидерликке умтулуу, командада жакшы иштөө жөндөмдүүлүгү, коммуникациялык жөндөмдөр келечектеги карьерага олуттуу таасир тийгизе ала турган "жумшак көндүмдөр" болуп саналат" [2]. Бул пикир бир катар изилдөөлөр менен тастыкталган, атап айтканда, 2013-жылдагы "Кычкылтек долбоору" Гуглдун масштабдуу долбоору. Алдыңкы компания 1998-жылдан бери кызматкерлердин карьералык ийгиликтерин талдап көрүп, топ-менеджерлердин компаниядагы ийгиликтерин аныктоочу сегиз маанилүү сапаттын ичинен жетөө «жумшак» көндүмдөр экендигин аныктайт [3].

Бул көндүмдөр баарлашуу, угуу, башкаларды түшүнүү, кесиптештерин колдоо, көйгөйлөрдү чечүү, жакшы насаатчы болуу, сынчыл жана аналитикалык ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүн камтыйт. 2015-жылы Экономикалык кызматташтык жана өнүктүрүү уюму (ЭКӨУ) "Социалдык прогресс үчүн көндүмдөр. Эмоциялык жана социалдык көндүмдөрдүн күчү" деген жыйынтыгы азыркы муунга карьерада жана жашоодо ийгиликке жетүү үчүн жумшак көндүмдөрдүн зарылдыгын тастыктады. Биринчиден, "жумшак көндүмдөр" түшүнүгүн аныктайлы. Ата-мекендик илимий-методологиялык адабияттарда софт-скилл деген чет өлкөлүк терминдин бир катар аналогдору бар: «ийкемдүү», «жумшак», «адамдык» көндүмдөр, «ХХI кылымдын көндүмдөрү»; "ачкыч", "негизги", "аягына чейин" же "универсалдуу", "мета-компетенциялар" ж.б. Термин карьера куруу үчүн зарыл болгон адамдык көндүмдөрдү, социалдык көндүмдөрдү жана жеке сапаттарды камтыйт. Бирок

"жумшак" көндүмдөр Кыргызстандын эмгек рыногунда салыштырмалуу кийинчерээк пайда болуп, ата мекендик педагогикада тиешелүү деңгээлде иликтөөгө алына элек. Жумшак көндүмдөр негизинен коммуникация, чыгармачылык жана башкаруу менен байланыштуу. Алар чечим кабыл алуу жагдайында кызматкердин ой жүгүртүүсүнүн натыйжалуулугун аныктайт. "Кесиптик" көндүмдөр ийгиликке жетүүнүн 15% гана кепилдик берсе, ал эми калган 85% "жумшак" көндүмдөргө байланыштуу болорун изилдөөлөр көрсөттү. Жумшак көндүмдөрдүн негизги компоненттери кайсылар?

Заманбап педагогика жумшак көндүмдөрдү үч чоң топко бириктирет:

- когнитивдик жөндөмдүүлүктөр;
- социалдык жана коммуникациялык көндүмдөр;
- эмоциялык интеллект жөндөмдүүлүгү [4].

2016-жылы Давосто (Швейцария) Дүйнөлүк экономикалык форумдун алкагында заманбап адистин ийгиликтүү кесиптик ишмердүүлүктү жүзөгө ашыруусу үчүн зарыл болгон негизги жумшак көндүмдөр «soft skills») иштелип чыккан. Анда жумшак көндүмдөр жалпы когнитивдик жана интеллектуалдык ишмердүүлүктүн мүнөздүү өзгөчөлүктөрүн, эмоциялык интеллектти, өз ишмердүүлүгүн башкарууну жана башка адамдар менен конструктивдүү өз ара аракеттенүүнүн жолдорун камтыйт. Алар:

1. Көйгөйлөрдү чечүү. Бул жөндөм кадимки аналитикалык иш менен гана байланышпастан, каталарды оңдоо жөндөмдүүлүгү менен да байланыштуу.

2. Ишенимдүүлүк. Бул жөндөм өзүнө жана чечимдерине гана эмес, командага жана ар бир катышуучуга ишеним көрсөтө турган команданын лидерине көбүрөөк тиешелүү.

3. Эмоциялык интеллект жана камкордук. Ой жүгүртүү, өткөн тажрыйбаны баалоо жөндөмү, команда мүчөлөрүнүн жүрүм-туруму, башка бүрөөнү түшүнүү жөндөмү.

4. Убакытты жана стрессти башкаруу. Ресурстарды (адам, убакыт) туура бөлүштүрүү – ийгиликтин ачкычы. Чарчоо жана эмоциялык чарчоо иштин натыйжалуулугуна таасир этет, бул көйгөйдү жумушту так пландаштыруу, командадагы климат гана чече алат.

5. Чыгармачылык. Бардык инновациялар чыгармачыл издөөдө жаралат. Заманбап изилдөөчүлөр чыгармачыл ой жүгүртүүнүн маанилүү ролун “чектен чыгуу” көндүмү деп белгилешет.

6. Жигердүүлүк жана ишкердик. Мында тобокел чечим кабыл алуу, жаңы нерсени колдонуу, чечкиндүү идеяларды жаратуу көндүмү болуп саналат.

7. Мотивация. Түрткү ар дайым реакцияны пайда кылат, бирок чарчоо баскычында турганда мотивациянын жогорку деңгээлин сактоо кыйын. Мындай жумшак көндүмдүн ээси узак мөөнөттүү максаттарды "алдын ала" коёт, мында орточо жыйынтыкка жетишүү акыркы болуп саналбайт.

8. Көрүү жана визуализация. Ой жүгүртүү, план түзүү, анын ичинде билим берүү траекториясы иштин ажырагыс компоненти болуп саналат. Жолугушууну уюштурууда ой калчоо, дискуссиялар, ролун оюн көп учурда корпоративдик башкаруунун элементи болуп калат.

9. Командалык иш. Индивидуализм жана көз карандысыздык азыр лидердин сапаты эмес, азыркы шарттар жамааттык чечимдерди жана командада иштөө көндүмдөрүн талап кылат.

10. Кызыгуу жана кызыгуучулук. Өмүр бою окуу принцибин ишке ашыруу болуп саналат. Заманбап адис өмүр бою үйрөнүүгө мажбур болот. Окутуунун зарылдыгын түшүнүү,

билим берүү ресурстарын издөө, MOOK же башка формаларды окутууда өзүн-өзү жөнгө салуу адисте болгон суроо-талапты камсыз кылат.

Жумшак көндүмдөр – бул өлчөөгө кыйын болгон социалдык көндүмдөр. Бирок алар катуу көндүмдөрдү көрсөтүүгө жана колдонууга эффективдүү түрдө жардам берет. Жумшак көндүмдөр иштин бардык түрүндө маанилүү. Аларга баарлаша билүү, команда ичинде иштөө, креативдүүлүк, ынандыра билүү, маселелерди чечүү, чечим кабыл алуу, убакытты туура пайдалануу, өзүн жана башкаларды шыктандыруу ж.б. кирет. [4: 125].

Жумшак көндүмдөрдү жалпылаштырып 4 топко бөлүп кароого болот. Алар:

1. Баарлашуу көндүмү ;
2. Ишенимдүүлүк көндүмү;
3. Сынчыл ой жүгүртүү;
4. Командада иштей билүү көндүмү.

Баарлашуу көндүмүн өнүктүрүүдө студенттер пикир алышууга, бири-бири менен мамиле кылууга, оюн ачык айтууга, аудиторияда эркин сүйлөөгө, суроо берүүгө, ой бөлүшүүгө көнүгүшөт. *Ишенимдүүлүк* көндүмүн калыптандырууда алдына максат коюуга, пландашырууга, жоопкерчиликке, башкаларга жардам берүүгө үйрөнөт. *Сынчыл ой жүгүртүүдө* студенттердин чыгармачыл көз карашы калыптанат, өз оюн айтууга, маалыматты салыштырууга үйрөнөт, ар бир ой баалуу экенин түшүнүүгө көнүктүрөбүз. *Командада иштей* билүү топто иштөөдө, бири-бирин угууга, долбоор түзүүгө, идеяларын бөлүшкөнгө, түрдүү иш-чараларды уюштуруу жөндөмүн калыптандырат. Жумшак көндүмдөрдүн жогоруда айтылган бардык компоненттери калыптанган коммуникативдик компетенцияга айланат. Ошентип жумшак көндүмдөрдү калыптандыруу менен ийгиликтүү натыйжага жетүүгө болот. Төмөндө жумшак көндүмдөрдү калыптандырууда колдонулуучу натыйжалуу методдорду сунуштайбыз:

"Жумшак" көндүмдөрдү калыптандыруунун каражаты катары ролдук оюнду алсак болот. Мисалы, бир катар изилдөөчүлөр ролдук оюндар сынчыл ой жүгүртүүнү жана коммуникация көндүмдөрүн калыптандырууда талкууга караганда натыйжалуу экенин аныкташты. Р. Таплин [6], А. Сингх, Р. Керр 10 мүнөттүк ролдук оюндар жумуш ордунда кыргыз тилинде вербалдык баарлашуу жүрүм-турумун, конфликттик жагдайларды көрүү жана аларды чечүүгө үйрөтөрүн далилдешкен [7]. Ролдук оюндар мотивация берет, өзүнө болгон ишеничти өстүрөт жана "жумшак" көндүмдөрүн калыптандырат.

Табышмактарды жана логикалык маселелерди чечүү. Татаал маселелерди чечүү жана натыйжалуу чечимдерди издөө керек болгон кайсы тармакта болбосун логикалык жана системалык ой жүгүртүү абдан маанилүү. Судуку, логикалык табышмактар жана программалык маселелер сыяктуу табышмактарды чечүү мээни машыктырат жана көйгөйлөрдү талдоо жана чечүү жөндөмүн жакшыртат, дейт Мисалы, өндүрүүчүлөр көп учурда хакатондорго жана коддоо чаттарына катышышат, анда алар көйгөйлөрдү тез чечүү жана натыйжалуу алгоритмдерди табууга керек.

Чыгармачыл хобби. Адистер чыгармачыл ой жүгүртүүнү да өнүктүрүшү керек. Музыка, сүрөт тартуу же жекече долбоорлор үчүн код түзүү сыяктуу чыгармачыл хобби, кутучадан сыртта ой жүгүртүү жана оригиналдуу чечимдерди табуу жөндөмүн өнүктүрөт.

ТРИЗ. Ойлоп табуучулук маселелерди чечүү теориясы (ТРИЗ) - бул ой жүгүртүүгө структуралык ыкманы жана жаңы нерселерди ойлоп табууга мүмкүндүк берген бир катар ыкмаларды сунуштаган техника, башкача айтканда, ТРИЗ чыгармачыл процессти оптималдаштырууга жана аналитикалык ой жүгүртүүнү жакшыртууга жардам берет. Мисалы,

бут кийим өндүрүүчүлөрдүн алдында кроссовкаларды боосуз кантип байлоо керек деген суроо туулат. Жооп дайым аны атайын текстиль жабыштыргыч менен алмаштырууга болот.

Квесттер жана ориентир. Квест жана ориентир сыяктуу иш-чаралар командалык ишти, тез чечим кабыл алууну жана стресске туруштук берүүнү өнүктүрөт. Компаниялар команданы бириктирүү жана коммуникацияны жакшыртуу үчүн оюн милдеттеринин элементтери менен корпоративдик иш-чараларды өткөрүшөт.

Декарт аянты. Бул курал маалыматтуу чечимдерди кабыл алууга жардам берет, бул айрыкча өнүгүүнүн ар кандай ыкмаларын баалоо керек болгон техникалык лидерлер жана архитекторлор үчүн маанилүү.

Декарт квадраты маселени төрт тараптан кароого мүмкүндүк берет:

1. Бул вариантты тандап алсаңыз эмне болот?
2. Бул вариантты тандап алсаңыз эмнеге болбойт?
3. Бул опцияны тандабасаңыз эмне болот?
4. Бул вариантты тандабасаңыз эмне болбойт?

Мисалы, жаңы долбоор үчүн технологияны тандоодо, мисалы башка булут платформасына өтүүдө декарт квадратты колдонуу бардык оң жана терс жактарын эске алууга, ошондой эле мүмкүн болуучу тоскоолдуктарды, кыйынчылыктарды кесепеттерин алдын ала көрүүгө жардам берет, деп Дмитрий Рябинин Декарт аянтынын артыкчылыгын белгилейт.

Эйзенхауэр матрицасы. Эйзенхауэр матрицасы - бул маселелерди топтоо, пландаштыруу жана артыкчылыктарды аныктоо үчүн колдоно турган таблица.

Баарлашуу жана командада иштөө жөндөмдүүлүгү долбоордук ишмердүүлүктүн технологиясы менен тыгыз байланыштуу, бул студенттерге ар кандай ишти пландаштырууда жана уюштурууда көз карандысыздыкты көрсөтүүгө мүмкүндүк берет, каралып жаткан маселени кылдат иштеп чыгуу жана презентация, плакат, буклет, гезит, меморандум ж.б. түрүндө аны практикалык натыйжалуу иштеп чыгуу менен дидактикалык максатты ишке ашырууну аныктайт. Долбоордук иштин инструменттери жана уюштуруучулук формалары жумшак көндүмдөрдү калыптандырууга кызмат кылат. Ар бир семестр сайын студенттер долбоордук иш-чараларга катышышат, анын жыйынтыгы илимий макала жана илимий конференцияга катышуу, же топтун ишинин жыйынтыктарын баяндама түрүндө сунуштоо - Көйгөйлөрдү чечүүнү кейс изилдөө же көйгөйлөрдү чечүү ыкмасы сыяктуу иштин формасы жакшы үйрөтөт. Иш менен иштөө ыкмасы бир нече этаптан турат:

- иштин шарттарын кылдат окуп чыгуу, ашыкча маалыматтарды четке кагып, негизги пункттарды бөлүп көрсөтүү; • иштин көйгөйлөрүн түзүү жана талдоо; • иштин текстинде жок керектүү маалыматтарды издөө; убакытты эсептөө, катышуучулардын функцияларын бөлүштүрүү: уюштуруучу, эксперт, идеяларды жаратуучу, сынчы, аткаруучу (чечимдин жыйынтыктарын документтештирүү үчүн жооптуу адам); ар бир катышуучу өзүн көрсөтүүгө милдеттүү экенин унутпаңыз; • акыл калчоо аркылуу алынган ар кандай идеяларды колдоо жана жазуу; топто жалпы позицияны калыптандыруу; жыйынтыктарды түзүү; аларды кыска жана толук берүү [8, 59].

Корутунду. Ошентип, soft skills – бул кесиптик көндүмдөрдөн жогору турган социалдык-психологиялык көндүмдөрдүн түзүмү деп айтууга болот, алар кесипте гана эмес, жашоодо да ийгиликке алып келе турган бирден-бир жол. Жумшак көндүмдөрдүн структурасы ар түрдүү жана так классификациясы жок. Бул макалада анын негизги компоненттерин берүүгө аракет жасалды. Окутуунун ар кандай ыкмаларын колдонуунун педагогикалык тажрыйбасын талдоо ролдук оюндар, көйгөйлүү кырдаалдарды чечүү жумшак көндүмдөрдү калыптандырууга

өбөлгө түзгөн эне тилин мыкты окутуунун эң натыйжалуу ыкмаларын акыктоого мүмкүндүк берет.

Жыйынтыктап айтканда, студенттердин жумшак көндүмдөрүн калыптандыруудагы натыйжалуу ыкмалардын артыкчылыктарын белгилөөгө болот: 1. Окуп-үйрөнүп бул билимди топтоо эмес, билимди жекече курулуш дегенди билдирет. 2. Студент маалымат албайт, бирок жекече окутуу стратегияларын ишке ашырып, аны өз алдынча издейт. 3. Студент өз темпинде жана билим деңгээлинде иштөө менен жеке жоопкерчиликтүү мамилесин өрчүтөт.

Адабияттар:

1. Гизатуллина А.В., Шатунова О.В. Надпрофессиональные навыки учителей: содержание и востребованность // *Высшее образование сегодня*. – 2019. – № 5. – С. 14–20.
2. Локтаева Н.Н. Понятие "мягкие навыки" как педагогическая категория: сущность и содержание // *Инновационные проекты и программы в образовании*. – 2019. – № 4(64). – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-myagkie-navyki-kakpedagogicheskaya-kategoriya-suschnost-i-soderzhanie> (дата обращения: 01.12.2025).
3. Малова М.М. Роль "мягких" навыков в современной профессиональной деятельности // *Вестник Сам. гос. техн. ун-та. Сер. Психолого-педагогич. науки*. – 2019. – № 4(44). – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-myagkih-navykov-vsovremennoy-professionalnoy-deyatelnosti> (дата обращения: 01.12.2025).
4. Момоконова С.А., Жуманалиева Ж. Балдардын коммуникативдик жөндөмдөрүн өнүктүрүү жолдору // *И.Арабаев ат. КМУнун Жарчысы*. – 2023. – № 2. – С. 125–129.
5. Сарычева Л.В. Профессиональная направленность в обучении иностранному языку в неязыковых вузах // *Вопросы иноязычного профессионального образования*. – Москва, 2013. – С. 87–93.
6. Цаликова И.К., Пахотина С.В. Использование ролевых игр на занятиях по иностранному языку для развития «мягких» навыков студентов // *Человек и Образование*. – 2020. – № 1(62). – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-rolevyih-igr-na-zanyatiyah-po-inostrannomu-yazyku-dlya-razvitiya-myagkih-navykovstudentov> (дата обращения: 01.12.2025).
7. Чечева Н.А. Развитие soft skills у курсантов в процессе обучения иностранному языку // *Интернет-журнал «Мир науки»*. – 2018. – № 5. – URL: <https://mirnauki.com/PDF/73PDMN518.pdf> (дата обращения: 01.12.2025).
8. Шилова С.А. Формирование гибких навыков средствами микрогрупповых форм работы при обучении иностранному языку в вузе // *Изв. Саратов. ун-та. Нов. сер. Сер. Акмеология образования. Психология развития*. – 2017. – № 4. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-gibkih-navykov-sredstvami-mikrogruppovyh-form-raboty-pri-obuchenii-inostrannomu-yazyku-v-vuze> (дата обращения: 01.12.2025).
9. Жороев Т.А., Сатинбаева А.А. [и др.]. *Өспүрүмдөрдүн өзүн-өзү таанып-билүү жана жеке өнүгүү: Методикалык колдонмо* [Текст]. – Ош, 2017. – 168 с.

Рецензент: педагогика илимдеринин кандидаты Батыркулова А.Б.